MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

Nádasdy-pályamű

Érk. 1885. szept. 29.

XIV.

n. 1

Pályázó elbeszélő költemény gr. Nádasdy T. féle 100 arany jutalomért.

Jeligéül:

Egy angyal, hogy sorsunk
Ne fájjon annyira;
Repkényt ültet multunk
Sötét romjaira....

Ilona szerelme.

1884.

Ha gyümölcse lenne mindegyik virágnak,
Mely tavasz ölében fesledezve nyit;
Nem is bírná tán a föld gyümölcseit?
Ha az öröm, mit mindannyian kívánnak,
Csak félig töltene be minden szivet,
Nem kellene akkor a nap a világnak,
Mert napként ragyogná be az ég ivet.
Vagy ha megoldva az üdv moly sírba hágott,
Mint a tört virágra szállt alkony ugár,
Mióta egy kérdés feleletre vár;
Építhetnénk abból millió menyországot.

*

Mosolygott a nap, föld, az ég is mosolygott,
Suttogta a szellő: jön a kikelet;
Hoz füvet a földnek, fának levelet,
Énekelő madárnak hajlongó falombot.

Megeredt a csermely sziklás hegyek alján,
Zsongva csörgedezve a bokrok között,
Ha egy egy harasztba bele ütközött,
Hátára vétette magával ragadván.

Úgy nézte a pásztor partja fölött állva.
Ily szilaj futásban soh' se látta még...
Később vette észre hogy fehér habjában
A lángoló napnak pillantása ég!
Fehér, habos felhők úsztak a kék égen
Elringatva egy-egy lengő alakot...
S leszállt az Istennő virággal kezében,
Mit a menyországban maga szaggatott.

Szét szórja a földön — és reményeket, vágyakat
Töltenek be erdőt, völgyet — és szivet.
Kifakad virága szép szem sugarának.
Hej! boldog a szív, míg remélhet, hihet!

Ringó rózsa bokrok édes illatában
Víg nevetés csendül, hő szerelmi dal
Mosolygó Ilonka ősüng Béla nyarában
Koszorúba fűzött virágaival.

Béla dalolt, néhány rózsa bimbót tépve,
Mit Ilonka azután egy füzérbe szőtt,
Majd mögé lopódzott hogy fejére téve
Kacagja, de Béla észre vette őt.

Átfogta gyönyörtől reszkető karával —
S nézte szemét, arcát, ajka bíborát,
Melyet a nap csókolt játszi sugarával
Át fölöttük hajló falombokon át.

Most nézték először egymásnak szemébe
Ily hosszan, pirulva, ilyen édesen....
Rózsa szirmon halt el a szellőcske regéje;
Nem mozdult a tájon egy levélke sem!

Mintha a nap is csak őket nézte volna
A magasból, egy kis felhő ablakon,
Elborult a környék. Szerte szét foszolva
Haldoklott a napfény, lombon harmaton.

Tán azért borult el a táj hogy ne lássa
Szép Ilonkát senki, mily nagyon pirul,
Hogy tüzel szivéig a csók lángolása
Ifjú Kedvesének égő ajkairul.

Ah! nem. Első csókra az ifjú pár ajka
Alig tapadt össze, kinézett a nap
Csipkés felhőiből s úgy nevetett rajta
Hogy a felhők mind, mind elriadtanak.

Megcsókolt gondolta zavarral Ilonka
És hullámzó tiszta keble remegett — —
„Oh! Istenem, Béla, Béla!... Csak ezt mondta,

S szendén lesütötte a két szemeket.

Pedig ha csak egyszer föltekintett volna,
Láthatta volna hogy Béla is pirul,
Remegő kezével zavarral morzsolva
Néhány tépett szirmot virágairul.

Végre mindakettén egyszerre néztek fel
S nem nézhették egymást többé komolyan.
Úgy megtelt a két szív édes szerelemmel
Mint tavaszkor árral a futó folyam.

Mosolyogtak, nevettek, játszadozva folyvást,
Illatos virágot tépve mindenütt....
Mégis tiszta vággyal, úgy szerették egymást
Mint virág s a napfény mely reája süt.

★

Vérbíborban ébredt álmából a hajnal,
Török fegyveren tört tört meg sugara.
Harcot vívni jött a török a magyarral
Nagy veszélyben forgott a magyar haza.

Kardot, nyilat, kopját, buzogányt ragadva
Rohant a magyarság védeni honát...
Mikor bánatosan dűlve a pamlagra
Könnyek közt találjuk a szép Ilonát.

Két csillagot takar két szeme pillája
Arcai pirjára sűrű köd borul.
Olyan mint a megtört liliom, ha rája
A lombokról néhány harmat csöppje hull.

„Istenem mi kín ez, mi gyilkoló bánat!
Hogy én küldjem, én? én? Azt nem tehetem!
Igaz hogy forrón szeretem hazámat,
De kedvesemet is forrón szeretem.

A haza nem vész el egy katona végett,
Hanem a hazáért elvész százezer...

Oh! de föláldozná minden üdvösségét,
Ha fegyvert ragadva önkényt menne el.
Védené a hazát, e szent hazát melynek
Minden röge, hantja vérrel öntözött,
Tiszta szent lángjával férfias kebelnek
Küzdene a többi honfiak között.

Törne ellenére bajnokul, vitézen,
Nyerve szabadságot, babért, diadalt...
Vagy ha a hadi isten ellenünkre lészen
Magának egy gödröt nekem ravatalt.

S lehajtotta fejét hófehér karjára,
Melyen szétomlottak holló fürtei --
Öldöklő csatába hol a halál járja
Hogy tudná a kedvest maga küldeni.

Béla pedig hosszan ült, mint egy élő kérdés
Mely sorsában döntő feleletre vár,
Fél a harcba menni, hazájáért vért és
Életet honfi szívvel föláldozna bár!

Nem életét félti akár olyan boldog,
Hisz a halál sokszor kiis kosarat.
Amiért oly sűrűn lepték meg a gondok;
Ifjú kedvesének boldogsága az.

Nem attól fél hogy, ha elesni talál,
Nem csókolja többé a szép ajkakat –
De hogy Ilonkának is ~~az~~ lesz halála;
Hogy bújában érte szíve megszakad.

Ám, ha nem megy akkor mindenki leni
Gyáva! és ha elmegy, mit használ vele?
Tán egy emberrel fog több hullát letézni
A közös sír vértől nedves födele.

Gyalázat, vagy halál? ah! ő nem határoz,
Tudja Isten miért, szíve úgy remeg...
Úgy húzza egy vágya a szép Ilonkához,
Melyiket válassza tőle kérdi meg.

Éppen könnyétől ázott szemeit törülte,
Amikor belépett hozzá csöndesen –
Elképett virágok hevertek körülte,
De nem búsult többé nem hullt könnye sem.

Olyan volt bűbájos arca mosolygása
Mint a zápor után ragyogó derű,
Szava, mint szerelmes szellők suttogása..
Csak a szíve, az volt nagyon keserű.

„Milyen szomorú vagy Béla, milyen sápadt!
Szemed fénye megtört, beteg vagy talán?"
„Csak futó halványság, látszólagos bánat
Köde ez az öröm derült hajnalán?

Nem tudtam hogy itthon találtalak e téged
Remény, kétség, mind oly édes irgalom!
Ajkam epedt, szívem mint izzó vas égett
Egy csókkal szerelmem, bűvös angyalom!"

S lehajlott. Ilonka elrejtette arcát; –
Nem, nem! csókot csak egy föltétel alatt!
„Ne kínozz Ilonka, mond meg mit adjam
Hozzád drága életemért, dalos madaram?" hát,

„Babért!" szólt Ilonka és szemébe nézett.
Bélának arcába szégyen láng csapott,
Babért melyért annyi ifjú szív elvérzett...
Bár szívemből nőjjön, jól van megkapod!

A kardok még csengnek, a bárgyúny csattog,
Szágulduak a ménei, zúg a harci zaj...
Haldoklók hörögnek, vér folyik alattok!
Hah! ömölni vágyik vérem, oly szilaj!

Jó hogy megmondottad, úgyis ezt akartam,
Mert a szívem izzó, lángoló egyvelőnz
Bár a sötét jóslat teljesüljön rajtam...
Lelkem csillapítnom kint a harcmezőn.

Ne vessen szememre senki gyávaságot,
Mit különben úgysem ismerék soha --

Hol annyi magyar kard villáma le vág, ott
Enyém sem lesz játszó gyermek ostora.

Igen szép Ilonkám, hazáméért és érted!
Oh! mennyi gyönyört nyujt majd a küzdelem.
Rá gondolok kedves itthonmunkra s képed
Bűvös képed ott lesz mindenütt velem.

Vezér csillagom lész, drága talizmánom,
Nyilzáporon hulló ellenségen át...
S ha, és ha talán vesztemet találom –
S egy vég sohajtással gondolok reád;

Te felejts el akkor. Elveszó poromra,
Majd ültess virágot nyiló kikelet.
Mert érdem keseregned céltalan bú volna
Boldogitsa más szív drága szivedet.

És most add a csókot, tiszta boldogsá-
Ah! úgy csábitanak vörsas ajkaid. gom!
Oh! hogy ily mennyország van még a világon
Ez az ajak Istent imádni tanit.

Beszélt nemes hévvel majd suttogva lágyan
A lány lángban égő arcához hajolt,
Lelke sovárgása remegett szavában
S ajkain szivének vágyó lángja volt.

„Ah! elmegy, ő elmegy-gondolá a lányka,
Már most amint illik tartóztathatom." –
S míg a csókban égett vágyó szive lángja
Lelke végig szállott a szép multakon.
Tület
Nem sok volt de minden áldott nap egy
Minden perc az öröm egy vrsaja volt....
Hol két szív ezemeiny szerelmébe mélyedt,
A táj csalogánya oly szépen dalolt.

Őszre vált az idő. Ha tavasz közelget,
Lomb virág kifeslik s a nap hajnalán
Csalogány is zeng majd ébredő sze-
relmet,

Csak Bélának többé nem dalol talán...

„Nem, nem! tréfa volt csak. Nem bocsátlak téged
Mulandó dicsőség hervatag levél – – –
Egy kifeslő rózsa e parányi élet;
Halálosdal engem sirba döntenél.

Itt maradsz, nem mégy el; vesne bár az ország!
Vesne minden, minden, oh! csak te maradj!
Törhetlen szerelmem vágyja köz te korzád –
Mi lombnak a napfény, az nekem te vagy."

S hévvel átkarolva a kedvest, ajkára
Egy csókot lehelt még égőt édeset,
Hogy távozásának ez lett volna ára,
Béla nem gyanitá, olyan jól esett.

De azután így szólt: „Elmenjek, ne menjek?
Előbb küldöttél, most azt mondod ne menj!
Nem utálsz e még ha gyávának neveznek,
S gúnyjóval fegyverzett had tör ellenem?

Nem, nem! bármit mondjon a világ felőled,
Felül állunk a közvéleményen felett, –
Bár minden jót, szépet elvitatnak tőled,
Az én szivem mégis csak téged szeret.

S mosolygott.. de szivét fájdalom facsarta:
Tervezett játéka így dugába dőlt!
Hogy menjen ohajtá – de sirva sakarta
A csatától vissza tartóztatni őt.

Ilonkám! szólt Béla, olvadozva, lágyan, –
„Hogy fér kis szivedbe ily nagy szerelem,
Kebledbe, a melynek hullámzó havában
A mindenség összes üdvét ölelem?

Oh! szerem, e lángok soha sem szünnek meg
Érted lobogni, soha, soha sem.....
Csoda e, ha nem kell a halál szivemnek,
S inkább a te édes ajkad keresem?

Inkább nézek a te mosolygó szemedbe,
Mint a rút halálnak. Inkább itt vagyok,
Melletted, köröttted, ily édes epedve,
Hol lelkemnek égő szerelmed ragyog!"

Igy suttogott.. ah! Ilonka nem figyelte,
Egy pontra tapadt két lángoló szeme...
Elmerengett egy kis cselszövésen lelke;
Vajjon a világnak hogyan tetszene?

De mit nekti világ, csak megboszulhassa
Bélát e kis lelke gyáva érzetért,
Bélát, ki azért hogy mindig csókolhassa,
A jó sorsra hagyja honát nemzetét!

Cselt szőtt. Egyszer csak szép szeme éjében
Pajkos fény sugárzott, ajkain mosoly.
Kedveséhez fordult, megölelte szépen,
Mint kinek szivében boldogság honol.

Aztán nevetett is. Béla megkérdezte:
Min nevetsz Ilonkám olyan édesen?
Ah! olyan bohóság jutott az eszembe:
Hogy szép asszonyka e lennél kedvesem?

Asszony? ismételte csodálkozva Béla....
Ha-ha! ez valóban bohó gondolat!
De ha férfi lennél, mért ne? Néha, néha
Szebbnek is találnám tán a sorsomat."

„Nohát légy te asszony, Béla légy te asszony
Ha örökké nem is, csak ma legalább--
Ezt a kis kedv töltést most elnem szalasz-
Van itt szoknya, kötény, vagy három itt nyaláb.

Nézd csak, be mégy szépen a másik szobába,
S választasz egy ruhát, izlésed szerint...
Jaj! de ha a papa megjönni találna
Hirtelen a másik szobába tekint?

De tán nem jön addig.- Akkor elrejtezel,
Tudod Béla, tudod? Most eredj tehát,
Hogy lássalak ha-ha- Milyen asszony leszel;
Fodros ruha, kalap illik-e reád!?"...

Jól van felöltöm de egy kikötés mellett;
Hogyha felöltözöm, akkor, azután, --
Azután neked meg férfivá kell lenned!--
-„De hogyan ha nekem nincs olyan ruhám?"

„Hát ez, ez az enyém?" „Azt vegyem magamra?
„Nem, nem veszem; az már nem illő dolog."
„Mért? Ha látni akarsz szoknyába bujtatva;
Illő, vagy nem illő, amint gondolod!"

„Béla! nem itélsz meg? nem fogsz elitélni?
Lásd szemérmetesség a lány fő dísze.
Míg szabadon tehet úmbár mit a férfi;
Nekünk meg kell néznünk, vajjon illik e?"

„Én csak úgy szeretlek, amint vagy galambom,
Ám hogy kedved találd, mindent megteszek.
Ha akarod hagyjál férfinak maradnom,
Ha férfivá válsz, én asszonyod leszek."..

„Ha-ha! Béla, no menj, menj hát, úgy szeretlek."
Hizelgett Ilonka, Béla távozott....
Nem is sejtve, minő céljai lehetnek,
Csak Ilonka tudta mit határozott.

Merész gondolat volt; hogy fogja megtenni?
Úgy bántá szivét a kétség, izgalom...
Ah! csak egy kis lecke, tréfa, egyéb semmi"
Csillapítá lelkét, mert az sírt nagyon.

Béla kijött, Ilon jóizün nevette
Apró tréfás bókok, hizelgés között,
Hogy várja meg ott, a pamlaghoz vezette,
Aztán elsietett és felöltözött.

Mikor kijött, Béla elrejtette arcát,
Mert előtte állt a férfi-hölgy alak:
„Béla! ha neked oly rettegetté a harc hát
Légy te asszony, ime; én fölvállalak!"—

S ezzel mielőtt még megértette volna,
Eltünt a szobából, el a fák között...
Eltünt mint Bélának keserü mosolya
Midőn szégyenének tudatára jött.

„Maraszt! azt kivánja, hogy itthon maradjak,
S mégis ily kegyetlen tréfát űz velem!
De szép szemei már most tartóztathatnak,
E tette lesz azok ellen fegyverem!

Így fakadt ki s fölkelt hogy utánna nézzen,
A kerti bokrok közt, hova rejlezett;
Szétletkintett. Nincs itt, bizonnyal itt lészen . .
Itt sincs . . . Uram Isten hova lehetett?

Ah! ha valóban a csatába ment volna,
Mit nem hiszek el, nem, ami nem lehet!
Hogy gyávaság jelét süssék homlokomra; --
Bal sejtés kigyója zúzza lelkemet.

El utánna! Talán utólérhetem még,
Mielőtt kardot fog az a gyönge kéz.
Hogysem ő, ah! úgy, ha bármily gyáva lennék,
Én fogom meg inkább, nekem nem nehéz!"

És futott; követte játszi esti szellő
Pajkosan cibálva lengő fátyolát,
Suttogva: Ő elment, el és vissza nem jő.
Keresd! nem találod egy világon át. ---

* *

Ilonka pedig hogy Béláékhoz ére,
Elhatározta hogy egy jó napot köszön.
Lehúzta kis pörge kalapját szemére
S keresztül lépett a márvány küszöbön.

Aztán Béla hangját utánozva, mondta
Az asztalnál ülő agg szülők előtt:
„Hogy babért keressek, elküldött Ilonka,
Mert maskép; óhajtja, ne szeressem őt.

Én pedig mert akkor életemet adnám
A szép Ilonkának akkit szeretek;
Megyek a babérért. Anyám, édes atyám
Megyek a csatába. Isten veletek!"

Eltünt. -- „Béla! Béla! Az ég szerelmére!
Így búcsúról el csak? Édes Istenem!
Ah! menj, menj utánna. Hogy bolygatja vére!
Tán ez egyetlent is elkell veszítenem?" --

. . . .

Elment, elnem értem, úgy ment mint a vihar
Egy kis pontnak látszik a síkságon át!
De hadd menjen, szívvel, észszel, karjaival
Védelmezze ő is nemzetét, honát!

. . . .

Ő előment, harcolt, forgatá a kardot,
Védelmezte magát s vágott szaporán.
A halál követte, amerre ő tartott
Áttörve az ellen rohanó során.

Úgy ült fehér lován mint egy sötét szellem.
Könnyű, lenge, mégis büszke daliás.
S szeme villámát retteg az ellen
Fegyvere csak kard volt bár és semmi más.

Ruhája sötét volt, arca mint a márvány,
Csak ajka volt piros, mint a vérsugár.
Így küzdött, csak küzdött félistenné válván,
S hűséges bajtársi mind elhullva már.

„Megálljatok!" szólt a török vezér végre
E hitetlen kölyök élve vesszen itt,
„Élve kell legyőzni s fegyverét elvéve,
Kemény szíjra fűzni véres kezeit.

Azok megrohanták. Ilona mosolygott,
Mint bús alkonyattal a bíboros ég . . .
Megkedvelte nagyon a katona dolgot,
S nem gondolt Bélára hogy látja e még.

Nem érté mit szólt a törökök vezére,
Hogy lefegyverezzék, kardját elvegyék,
Hogy kössenek szíjjat mindakét kezére
Mert azok e drága hont védelmezék.

Ő azt hitte csak hogy életére törnek
S kezük támadóit vállig vagdalá --
Küzdött egyre szükebb közepén a körnek,
Míg kardját elejtve hanyatlott alá.

Fölemelték rögtön. Nem volt megsebezve,
Csak elájult a nagy küzdelem miatt...
Nő, hitetlen magyar szólt a török erre,
Soha se legyen több ilyen hős fiad!

Ezt most haza visszük jó lesz oltó gallynak
Ami fánkba amely már már elfajult.
Mert erős a fa mit viharok szabdalnak.
Ezt állítja nekünk a jelen s a mult.

S elvitték Ilonkát hándrsállra feltetve.
Kemény volt az ágy de fölnem ébredett.
Az álmok tündére lágy karjára vette —
S szállt vele szállt, messze főlbenyer felett.

Ott paradicsom volt. Zöld lombja virága
Üdvözölték amint földére leszállt.
Egy kis bíbor szín nap bűvölő világa
Oszlatá szét rajt' a hallgatag homályt.

Lágy pelyhekből rakott kis fészkére nálva
Örökké szerelmes csalogány dalolt.
Alatta ezüst szín patak gyors hullámja,
Aranyos kis csolnak ringatója volt.

Ott ült a csolnakban álmodozva Béla,
Most vetette rá két szeme sugarát.
Fájó szemrehányás bánatos árnyéka
Borongott az égő pillantáson át.

Majd mind a két karját feléje kitárva
Kiáltott: „Ilonkám! üdvöm angyala!
Vár reád, vár, aki nélküled oly árva,
Üdvözitsd, hogy üdvet nyerjél általa!"

„Men; mondá a tündér lágy szivével boldog.
Te neki születtél, ő pedig neked!"
És Ilonka röpült (édesen mosolygott;)
Azt hitte üdvében szíve megreped.

„Megölelték egymást égő csókba forrva.
Lágy habok ringatták a kis csolnakot —
Béla aki magát oly árvának mondta,
Egész mennyországot átkarolhatott.

Szállt, futott a sajka, a folyó megáradt,
Háborogni kezdtek bősz hullámai —
„Megálljunk Ilonkám, kikötöm sajkámat,
Mert nem birnánk később partra szállani.

Szólt Béla. Ilonka még mindig ölelte,
Csókos ajka, ajkát elnem engedé —
A gyönyör hullámin ringott ifjú lelke,
Nem látta hogy futnak az örvény felé.

Futott a kis sajka. Csak most vette észre
Hogy tenger hullámin szállt alá a nap —
S ők a folyóból ki a tengernyi vészbe,
Hol felettünk a bősz hullám önre csap.

Már a torkolatnak végéhez jutottak,
Hol egy fa ág nyúlt a víz színére le.
Béla kezei most abba kapaszkodtak — —
És tovább a sajka egyedül vele.

El a végtelenbe tenger hullámival,
Majd követük, majd szikla magas ormi fölött.
Míg egy kemény szirthez hajitá a vihar,
Hol a kicsi sajka szerte szét törött...

Ilonka fölébredt... Ott álltak fölötte
Akik eddig hozták s nem figyelve őt
Szétnyilt hándrsállról leejték a földre
Egy megkapó szikla látomány előtt.

„Már előbb figyelték, hogy egy lovas távol
Utólérni vágtat egy nőt szaporán,
Látták hogy eléri, lehajlik lováról,
Fölragadja s szélként vágtat el lován.

„Vérték. „Mintha mostan riaskodtak volna,

Úgy látszott keresztül az est fátyolán.
Egyszercsak a lovas lehullott a porba
S a győzelmes asszony maga ült lován.

És hogy ült! Lobogva suttogott ruhája,
Vitte mint a szélvész száguldó lova.
Nézték - csak Ilonka nem nézett reája
Hogy látta a céltól mint rohan tova.

Ott feküdt a földön megkötött kezekkel,
Mellette a vezér néhány hadfia....
Oh! szegény Ilonka, miért is ébredett fel?
Jobb lett vón' örökké álmodoznia!

Megszakadt álmára majd Bélára gondolt,
S szép arcára pergett könnye harmata.
Szerelmes szivében sötét fájdalom volt,
Mint tűzvész fölött a komor éjszaka ---

Sohajtott. A szellő fölébredt a hangra,
S fájó szive fölött sírva elsuhant;...
Oh! e világ bűnös szenvedélyek harca,
Hervadj el szép rózsa, jobb lesz ott alant.

A törökök ismét fölcsak artták lenni,
Amidőn vezérük köztük megjelent:
„Hiszen saját lábán is eltudna menni;
Minek hurcoljátok az istentelent?"

Igaz biz'on, de hát mikor parancsolta -
„Kelj föl, eredj magad." Ah! de mily csoda!
Alig hogy az egyik e szavakat mondta,
Gyors lovon egy asszony vágtatott oda.

Oly közel a rabhoz, ki épp' talpra állott,
Hogy derekát érte amint lehajolt -
Mint a könnyű pelyhet kapta föl lovára.
Hogyne birta volna, hiszen Béla volt.

Hah! egy ilyen asszony! bámult el a török.
Tajtékzott dühében a török vezér
Uram! szólt az egyik, én utánuk lövök,
Kifeszitett nyilam éppen oda ér!

„Lőjj!" - A török céloz, - - jaj! kit fog találni,
Az ifjat, a leányt, a futó lovat,
A két lovast, mely úgy tud eggyé válni -
A lovat mely úgy megy mint a gondolat.

„Bélám! édes Bélám, suttogott Ilonka,
Adhat-e az Isten kedvesebb segélyt?
Oh! hogy tudtad meg hogy rab levéle, ki mondta
Hol keresd, kit méltó büntetése ért?"

„A szivem sugallta, lángoló szerelmem!
Csakhogy kezeiből elragadtalak.
És elpattant a nyil a török kezekben
Midőn ajkaik épp' csókba forrtanak.

„Jézus!" Isten átka!" A ló össze esett.
„Megvannak!" ordítá a török csapat.
„Megmenteni akart hűséges kedvesed;
S ím' ő is foglyommá lészen általad."

Szólt a török vezér, hozzájuk vágtatva,
Amig katonái lépve követék....
„Hanem nem is láttam ilyen isten adta
Vitéz leányt soha életembe' még!

S milyen csinos! Fiuk! fogjátok a legényt,
Szeretőjét majd én magamhoz veszem
De szelíden, mondom, ne bántsátok szegényt,
Hogy ne essen neki olyan nehezen."

„Istenem, Ilonka! elválasztnak tőled -
Szólt Béla, ki érté a török szavat,
De csak légy hű és várd híven szeretődet,
Míg szökni segít egy nem vélt pillanat.

S ezzel hagyta magát átölelni hévvel
A vezérnek ami magához vevé -
S mert szűk nyereg volt, az egyik kezével
A törököt ő is meg meg ölelé.

Szegény Ilonkának gyalogolni kellett,
Hanem sorsa bármily súlyos lehetett

„Mikor a vezérre nézett Béla mellett,
Elrejtette arcát és úgy nevetett....

– Vezér! kezdte később enyelegve Béla,
Te bírni óhajtod az én szívemet;
Szedd hát össze magad, ne légy olyan néma,
Mond meg vígságomnak oka mi lehet?

Emésztő keserűvel volna szívem telve,
Mint vésszel a tenger ha dúl a vihar,
Mint nyugvó nap vész el a szívem szerelme
Alföldi e tenger hullámaival....

Akiért rabboldá, zsámolyoddá lettem,
S kinek szíve fáj most végzetem felett,
Azt az ifjat én, soha sem szerettem
Soha sem gyűlöltem úgy mint tégedet.

Szeretlek, mert szép vagy s szívemből gyűlöllek,
Mert ah! vele együtt rabszolgád vagyok,
S rabjává kell lennem ismeretlen földnek,
Ahol úgy mint otthon a nap sem ragyog.

Szeretlek, gyűlöllek! Az öröm és bánat
Majd ketté szakítják gyönge kebelem.
Leáldozott a nap s ím újra föltámadt,
Óh! kora felejtés, átkos szerelem.

Hallgatá a vezér, szeme szikrát vetett,
Mert szíve a tűztől majd ketté hasadt.
Forróbbnak találta ő ez érzelmeket,
Mint kovács üllőjén az izzó vasat.

Tehát ütötte is: „Mosolygó virágom!
Szívem ibolyája szép magyar leány.
Gyönyörű szemedben a mennyet találom,
Mily üdv! ha e szép szem mosolyog reám!

Ölelj engem, ölelj! Érzem szívem mellett
Szerelmes szívecskéd, mily forrón dobog!
Adj egy csókot, felejtsd el régi szerelmed
Légy a feleségem, legyünk boldogok!"
És úgy megölelte úgy össze csókolta,

Hogy Béla, bár tűrte s szépen hallgatott,
A tüzes villámot feléje gondolta,
Sajnálva, hogy mindjárt bele nem csapott.

A hadfiak meg, kik a vezért követték,
Maguk közt vezetve a szegény rabot,
E nagy boldogságot úgy megirigyelték,
Hogy Ilonka rajta szinte kacagott.

Vezér! hogyha szeretsz, azt kívánom tőled,
Szólt Béla – hogy mindig és híven szeress,
Aztán hogy bocsásd el régi szeretőmet;
Úgyis csak hiába csókjaimra les."

„Elbocsássam!...„Igen, úgyis sokat szenved,
Fájó lemondással kínzó vágyakat,
Vesztett szabadságot, életet; szerelmet....
Bocsásd el őt, szíve úgyis megszakad."

„Sajnálod őt?–„Igen, lásd, mégis szerettem,
És tudom hogy engem mily híven szeret.
Légy kegyelmes vezér; szánakozz felette–––
Így csalódni, óh! mi fájdalom lehet."

„Jól van, elbocsátom!" S lovát megállítva,
Várt amíg a néhány hadfi oda ért.
Akkor a bús foglyot maga elé hívta –
S dörgő hangon ekkép adta a vezért:

„Kölyök!"... az az; mivel tolmácsolni kellett,
Tehát a babaját unszolá reá.
Hisz' olyan közel volt égő szíve mellett,
Legmélyebb titkát is kitalálhatá.

„Mond neki hogy szabad. Szabadsága ára
Te vagy szép galambom, drága mindenem!
Hogy amily jó kedvvel nem nézhetek rája,
Oly jó szép szemedbe betekintenem.

Mond neki hogy szabad s semmi köze hozzád,
Mert szívvel lélekkel az enyém levél.
Hogy színét se lássa neki törölt ország,
Mert míg oda nem lép, csupán addig él.

„Ilonkám! a vezér szabadon bocsáttat.
Úgy akartam mert ez út nehéz neked...
Menj haza menj s mond csak hogy Bélát is
De tiskolba mélyen a történtekkel. [láttad]

Majd sikerül neki szabadulni tőle,
Bár megöli s úgy fut hét országon át,
Hogy fölkeresne, hol drága szeretője
Várni fog reája, kedves otthonát."

„Béla! én követlek, nem válok el tőled.
E balszerencsének oka én valék;
Nem illik elhagynom igaz szerelőmet,
Hogy ő legyen benne vesző" martalék.

És akarom látni, mi történik véled,
Segélyedre lenni mindenek felett.
Mond a vezérnek hogy el nem hagylak
Mindenütt a földön, sírban is veled. [téged.]

„Ilonkám! szívemnek édes menyországa!
Gondold meg jól. Látod, ha magam leszek,
Könnyebb lesz szökésem, nem gondolva másra
És hátha még titkunk megtudják ezek?

Lánd a török vezért félre vezethettem,
Siess tehát, amíg játszadozni hagy...
Mert villogó kard a gondolat felettem:
Hogy észre vehetnék, hogy a nő te vagy."

„Mit beszéltek annyit? Mond neki hogy men-
És ne válogasson a halál előtt!"... [jen,]
—„Nem akar elhagyni, nagyon szeret en-
Hogy engedd utolszor megölelnem őt." [gem.]

„Úgy? szállj le hát,— aztán hordja magát
Mert félek hogy utóbb bele szeretek [innen;]
Oly kedves hogy szinte azt kellene hinnem,
Hogy játékot űzött a sors veletek!"—

Béla leszállt, arca elsápadt e szóra,
Míg ajka a kedves ajkához tapadt.
„Menj, menj!" súgta neki s felülvén a ló-
ra,

Tova vágtatott a kis török csapat.

Könnyes szemmel nézett a lány utána.
Óh! mit érzett szegény, mit érezhetett
Szíve, melyben úgy sírt, úgy zajgott hullámja
Érzelmek, hogy az majdnem megrepedt.
Ott állt szomorúan mint a fa a melynek
Elkapta virágát a mogorva szél,
Óh! nem úgy; azon még új bimbók fesclnek...
De ő új virányra lelni nem remél.

Nézte, egyre nézte amíg vala látott,
Ahol elmosódtak... ottan láthatta
Elenyészni egész földi menyországot
Melynek ő volt ő lesz mindig angyala!

Ő lesz? hátha többé soha sem láthatja,
Ha ott veszti Béla drága életét!
Egy sejtés reménye éltető harmatja,
Másik azt sivalgó szélként tépi szét!

Sohajtott,— forró nyár sugárzott szívében,
Mit kővel takart a fájdalom tele
Holló haja szerte szét bomlott az éjben,
Még csak égő" könnyét sem törölte le.

Ment, ment úgy keserogve, úgy sohajtva, folyton
Iránynélkül, tovább támolyogva csak;
Mint fölleg a sötét haragos égbolton,
Ha újjából szintén könnyek hullanak.

Bús merengéséből dübörgés veré fel.
Egy gazdátlan ló volt. Szegény Ilonka hát
Zabolán ragadta mindakét kezével—
S hogy megállt, nyergébe veté föl magát.
Ah! de most döbbent meg; látta már e lovat
E nyerget és pedig a vezér alatt...
És szívébe erre ezer és ezer gondolat
Nagy veszélyt jelentő" villámként szaladt.
Megszorítá lovát - s onnan futni látta
El azon az úton mind a förgeteg!
Egyhangú futását csak a szél zúgása
És egy-egy megbotlás zaja törte meg.

Ketten ültek rajta. Melyikük veszett el,
A vezér-e, ki mást úgysem érdemelt,
A vagy Béla, Béla?! s remegő kezekkel
Szorítá a kantárt. Szíve nem felelt.

Már ritkulni kezdett az éj sötét lepke,
Csillogó hegyével átdöfé a hold,
Szórva ezüst fényét a fa levelekre – –
Ilonka még mindig mindig vágtatott.

Már a csillagok is elő tünedeztek
Midőn két alakra tapadt éj szeme.
Nem látta jól, ah! csak akkor dermedett meg,
Midőn jó lovával oda érkeze.

Béla s a vezér a földön heverének.
Ez torkáról fejtve a fojtó kezet,
Míg feszülő jobbja, kedvese szívének
Egy borzasztó éles gyilkot szegezett.

Béla vissza tartá, amennyire bírta
S szorította torkát amint lehetett,
Mégis csak mind lejjebb ért a török gyilka,
Bár arca már kékült és feketedett.

Sikoltva ugrott le a lóról Ilonka.
Béla! élsz-e, élsz-e még az Istenért?
Patakzó sebéből a gyilkot kivonta
S át döfé a félig megfojtott vezért.

Aztán kezés Béla vérsebére téve
Csókokkal borítá halvány arcait.
Újra és csak újra azt kérdezte él-e?
Bár mosoly derité halvány ajkait.

„Ilonkám! te kedves, te áldott jó lélek!
Te tetted édessé földi életem.
Oh! ha a síron túl is ölelhetnélek....
Fáj meghalnom, ha ezt nem remélhetem."

Oh! Béla! de nagy bellőtöm a sebet,
„Talán nem halálos és kötötte be – –
Én foglak ápolni. Oly hamar be heged.
Ajkamtól gyógyuljon kedvesem sebe".

Kösd be, kösd, felelte mosolyogva Béla,
Talán minden csöpp vér egy szép pillanat.
Ne lepje el arcod sejtelmek árnyéka – –
Ény hitsd inkább csókkal égő ajkamat.

Édes, felelt a lány ifjját átkarolva
Édes megcsókolnom lázas ajkidat –
S fáj, oh! ha sebed tán halálos volna
S sírba szállnál az én szerelmem miatt.

Nem maradnék tovább elszakadva tőled,
Minden örömimtől, búmmal egyedül,
Ha a te jó lelked elhagyja a földet;
Párja az én lelkem utána repül"...

„Ami szép, magasztos, boldogító jó van
E földön, azt mind, mind benned ölelem!
Te legszebb eszménykép emberi valóban,
Te földi menyország, égi szerelem!"

Felelt Béla, magát kissé fölemelve
Kedvese ölébe nyugtatá fejét.
„Az én lelkem síró förgetegé lenne;
Ha te ezt a mennyet elvesztenéd.

Oh! s ez megtörténhet. Az a tőr oly mélyen
Fúrta át hegyével égő keblemet.
Lélekzetem gyöngül, nem, én nem remélem
Hogy diadalt nyernék a halál felett."

„Istenem!... De mond hát mint kűztetek össze,
Miért rántá elő a gyilkos vasat,
Hogy értem sóvárgó szívedben fürössze?...
Béla! ha te meghalsz, szívem meghasad."

„Várni foglak – – – Tudod, hogy lánynak hitt
Tehát csapatától lassan elmaradt. (engem,
Bírni akart... szíve lángolt közelemben...
Leszálltunk a lóról itt e hárs alatt.

Képzeld zavaromat. Nem menekülhettem,
És ő észre vette hogy rá reszketem öl, – –

Ten
Vad haragra lobbant, megtámadott s mi kett-
Itt találtunk szörnyű, szörnyű harcmezőt.
Hanyattá elhalt. Fönt a hársfa lombos ágán
Búsan énekelt egy fölvert csalogány.
Lenn a lány kesergett fogyó boldogságán,
Kit meggyilkolt a vad, szívtelen pogány.
Ilonka sohajtott: "Meghalsz, elhagysz engem,
Új hont mégy keresni csillagok felett...
Bucsúra szerelmünk csalogánya zengjen
Fájdalmat enyhitő bűvös énekel.
Bucsúra a földtől, mert én is követlek,
Ellent szerelmed lelkem üdvössége lett.
Üdvöt lelnek azok akik így szeretnek--
Oh! igen, a mennybe szállok én veled.
Suttogott Ilonka arcához hajolva,
Két könnyes szemével mosolyogva rá.
Mennyi fájdalom volt ez édes mosolyba'
Béla nem érezte, nem gondolhatá.
Suttogott Ilonka, suttogott a szellő....
A haldokló éj és Béla hallgatott,
Hallgatta a fájó szerelemről zengő
Csalogány dalát, ez édes bánatot.
Elmélázott lelke, mint alkony sugára
Hervadtan lehulló rózsa levelen.
Most, most jön érette egyetlen halála,
Mikor téged ízlelt édes szerelem!
Most mikor a mennynek küszöbére lépett
Dörg fülébe eme szörnyű kárhozat:-
Az enyészet szava most követel téged,
Itt kell hagynod minden boldogságodat!
Most, most! Oh! [pa] várna legalább egy évet,
Legalább egy tavaszt, vagy egy hónapot.
Nem, nem, az enyészet most követel téged;
E mennyből kell a zord sírba szállanod!

Lelke fájni kezdett,- fölnézett az égre.
Csak két csillag volt ott, az is reszketett.
Hullott le az egyik sötét messzeségbe—
Utána a másik leereszkedett.
„Ilonkám! csókolj meg, hadd bucsúzom tőled.
Az egy csókba haljon minden érzelem!--
Élj boldogul, felejtsd porló szeretődet...
Oh! vagy... jer el inkább... te is.. én velem."
Szólt és átölelte. Remegve szoríták
Ilonkának gyönge liljom karjai.
Ott pihent hó keblén s egy csókban kiszívták
Elsohajtott lelkét lázas ajkai.---
Meghalt az éj, szürke köd borult reája;
Szellő nem suttogott, madár nem dalolt-
És Ilonka holtat szorított karjába;
Arca, ajka hideg szeme zárva volt.
Akkor is csókolta, akkor is ölelte
Mikor lelke régen tova költözött--
Majd holt halaványan lovára emelte
S eltűnt terhével a ködfelhők között.

*

* *

Tűnt a tél és elmult. Új virágot hozott
Az ébredő földnek a szép kikelet.
Bánatos Ilonka némán álmodozott
Egy nemrég behantolt sírhalom felett.
— — — — — — — — — — — —
Virágozott minden; fű, fa, bokor virág.

Fölélesztné a nap a nagy végtelent.
Csak neki volt puszta, kihalt egész világ;
Mindene a néma sír alatt pihent!

S mikorra a siron a kedves szivéből
Bánatosan rezgő babérlomb fakadt;
Elvált ő is szive minden keservétől, —
Hogy mellé lemenék; szive megszakadt.